

Trisdešimt pirmieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2019 m. birželio 14 d.

Nr. 22 (1332)

Paminėta Vyčio būrio partizanų žūtis

Viekšniu valsčiuje ir didesnėse apylinkėse veikė Šatrijos rinktinės Vyčio partizanų būrys. Būrio vyrai pristabdė okupantų siautėjimą ir kolonistų kėlimąsi į Lietuvos kaimą.

1949 metų vasarą Mažeikių MGB sutelkė labai gausų būrių kariuomenės iš aplinkinių rajonų ir kaimyninės Latvijos ir birželio 6-osios ankstų ryta apsupo Purvių ir Ramoniškių miškų masivą ir artinosi prie partizanų stovyklas. Partizanai atsišaudydami traukėsi. Jie mėtėsi iš vieno miško pakraščio į kitą. Kautynių metu žuvo penki partizanai. Vėliau juos užkasė žūties vietoje tame pačiam miške. Keturi partizanai pateko į nelaisvę. Stribas Vacys Inta prisiminimoose rašė, jog nukovė 13 „banditų“, matyt, prie žuvusių priskaičiavo ir savo žuvusių kareivius.

Būrio vadui Pranui Beleckui-Malūnininkui ir partizanams Stasiui Dimšai-Raiteliui bei Jonui Šidlauskui-Šalmui pavyko iš apsuptyies prasiveržti ir perplaukti per Ventos upę. Birželio 11 dieną jie išvargė miegojo krūmose, buvo apsuptyi ir žuvo. Nežinoma,

kur jų kūnai užkasti.

Birželio 8 dieną Mažeikių šaulių kuopa ir LPKTS Mažeikių skyriaus pirmininkas Teofilis Januškevičius organizavo Vyčio būrio partizanų žūties 70-mečio paminėjimą. Po šv. Mišių Mažeikių Sv. Jėzaus Širdies bažnyčioje minėjimo dalyviai nuvyko į Viešnių kapines prie žuvusių partizanų kapo-kenotafo. Paminkle įrašyta 10 žuvusių būrio partizanų, nors kape yra palaidoti tik trys partizanai: Petras Šiurkus-Labutis, Adomas Rimkus-Jokūbas ir Antanas Čiunskas-Meška. Prie kapo prisimintų žūties aplinkybės. Šauliai pagerbė žuvusių atminimą šautuvų salvėmis.

Toliau dalyvių būrelis, nuvyko į Purvių mišką prie penkių žuvusių partizanų užkasimo vietas. Medyje įkelta koplytėlė, pastatytas kryžius, aptvertas tverele, atnaujintas užrašas. Netoliene prie kelio pastatyta Atminimo ženklas.

Iš lagerių grįžusi partizano motina Kotryna Šiurkutė iš čia išsikasė savo sūnaus Petro Šiurkaus-Kalvio ir Stasio Šiūšos-Elnio palaikus ir juos slapta palaidojo Šiaudinės bažnytkaimio kapi-

nėse. Likusius tris partizanus į Viešnių kapines sajūdiečiai palaidojo tik 1990 – Atgimimo metais.

Toliau maršrutas nusitęsė į Užpelkių kaimą, į Šiurkiškes prie paminklinio akmens paskutiniam Vyčio būrio partizanui Jonui Šiūše ir jo ryšininkei Bronei Deniušienei. Jie žuvo savo bunksyje apsuptyti stribų. Čia apie žuvusius partizanus savo prisiminimais ir eilė-

mis pasidalino partizano Jono Šiūšės-Balandžio duktė Danutė Vaičiulienė ir partizano sesuo Adolfina Šiūšaitė-Abelkienė.

Partizanų jaunu širdžių sudėta auka ant Tėvynės aukuro nebuvo betikslė. Šiandiena turime laisvą ir nepriklausomą Lietuvą.

Albertas RUGINIS
Kęstučio Sidabro nuotrauka

Įteikta Adolfo Ramauskos-Vanago premija

Gegužės 19 dieną Varėnoje vyko kariuomenės ir visuomenės vienybės dienos minėjimas bei Adolfo Ramauskos-Vanago premijos įteikimas. Renginys prasidėjo iškilminga Didžiosios kunigaikštienės Birutės ulonų bataliono, Krašto apsaugos savanorių pajėgų, Dainavos apygardos 1-osios rinktinės karių ir Alytaus apskrities kariuoninko A. Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės jaunųjų šaulių eisenai. Visus džiugino sausumos pajėgų orkestro pasirodymas, „Lietuvos balsas. Vaikai“ finalininkės Vakarės Jarmalavičiūtės patriotinės dainos. Po iškilmų ir sveikinimų lauke veiksmas persikėlė į Varėnos kultūros centro salę.

Jau antroji premija įteikta buvusiam politiniam kaliniui Vytautui Kaziliui. Jo pastangomis buvo surasti ir gar-

bingai perlaidoti apie šešiasdešimties partizanų palaikai, iškalti jų vardai paminklų granite, jamžinta daugybė kovojo žuvimo vietų, organizuotas Laisvės kovų ir kančių konkursas moksleiviams ir atlanka daug kitų partizanų pagerbimui skirtų darbų. Apie laisvės kovų prasmę kalbėjo ir Vytautas Kaziliionis, partizanas Juozas Jakavonis-Tigras, renginyje dalyvavusi A. Ramauskos-Vanago duktė Aukšė Skokauskienė. Jautrius dainas šiai šventei dovanovo Veronika Povilionienė bei Lietuvos folkloro kapela „Ratilai“.

Prasmingomis natomis nuskambėjo diena, kupina įspūdžių bei gerų emocijų. Sveikiname premijos laureatą bei visus su praėjusia kariuomenės ir visuomenės vienybės diena!

Agita BERŽANSKAITĖ

TS-LKD PKTF pirmininku išrinktas Arvydas Anušauskas

Posėdyje patvirtinti kandidatai

Praėjusį savaitgalį Kaune, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos būveinėje, posėdžiavo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos taryba, o po posėdžio vyko PKTF ataskaitinė rinkiminė konferencija, kurios metu ketveriems metams frakcijos pirmininkui išrinktas dr. Arvydas Anušauskas.

PKTF tarybos metu frakcijos sekretorė Ona Tamošaitienė informavo apie siūlytus kandidatus į PKTF pirmi-

ninkus: „Kandidatai į pirmininkus Rasą Duobaitę-Bumbulienę, Ireną Haase ir Vitas Lendraitį atsisakė, tad šiuo metu liko tik vienas kandidatas – Arvydas Anušauskas. Turime pasiūlyti dar vieną, kad rinkimai būtų teiseti ir demokratiški“. Gelbėti susidariusių situaciją sutiko Arūnas Barbšys, Klaipėdos miesto vicemeras.

Taip pat buvo pristatyti siūlomi kandidatai į frakcijos tarybą ir Etikos ir procedūrų komisiją. Visi kandidatai į TS-LKD PKTF pirmininkus, tarybą ir Eti-

kos ir procedūrų komisiją buvo patvirtinti bendru sutarimu. Politines aktualijas apžvelgė Seimo narys, TS-LKD PKTF tarybos pirmininkas A. Anušauskas.

Konferencijoje pateiktos ataskaitos

PKTF ataskaitinė rinkiminė konferencija tradiciškai prasidėjo LR himnu bei tylos minute pagerbiant į Amžinybę išėjusius frakcijos narius, negrūsius iš tremties ir įkalinimo vietų. Pasitvirtinus darbotvarkę, Balsų skaičiavimo komisiją ir kitus procedūrinius klau-

simus, PKTF pirmininkė Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė pateikė ataskaitą, kurią spaustdiname atskirai. Etikos ir procedūrų komisijos ataskaitą pristatė Eduardas Manovas, informavęs apie Panevėžio skyriaus pareiškimą – 2019 metų kovo 19 dienos protokolą dėl frakcijos pirmininko rinkimų. Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė, ieškodama išeities iš susidariusios situacijos, sakė, kad galbūt ta situacija susiklostė dėl patirties procedūriniais klausimais stokos.

(keliamas į 8 psl.)

Audra tuščioje stiklinėje

Kodėl tuščioje? Todėl, kad realios audros nebuvu. Emocinė audra buvo kilusi tik išsigandusiose R. Karbauskio ir S. Skvernelio galvose. Juos labai išgąsdino savivaldybių tarybų ir merų, prezidento bei Europos parlamento (EP) rinkimų rezultatai. Rinkėjai nuslavė visas valstiečių rožines svajones, kad juos vis dar labai myli. Desperacija sumaišė jiems protus ir jie émė šaukti, kad visi jų iškovojo žmonių naujai gali žlugti, jei bus išrinktas ne jų remiamas prezidentas ir, neduok Dieve, jie pralaimės ir būsimus Seimo rinkimus. Visai kaip pagal lietuvių liaudies pasaką apie kiškį ir kopūstą: „Békim, békim, dangus griūva“. Atseit, „jeigu S. Skvernelis nepatenka į antrą prezidento rinkimų turą, jis atsistatydina, o valstiečiai išeina iš valdančios daugumos. Tealdo konservatoriai“. Bet kaip gi jie valdys, neturėdami daugumos Seime?

Opozicija ir politologai įtarė, kad valstiečių vadai blefuoja, norėdami konsoliduoti savo rinkėjus. Galiausiai patys pripažino, kad audrą tuščioje stiklinėje sukėlė tyčia. Vadinas, jie rinkėjus laiko kvailiais, kuriuos galima kiek nori mulkinti, ir jie vis tiek mylės. Tolesnė išvykių eiga parodė, kad meilė blėsta ir galbūt negrižtamai. Prisižaidė.

Pagaliau griebési dar vieno šiaudo: pasiskelbė, jei surinks daugiausia balsų rinkimuose į EP, tai liks valdžioje. Elgesi kaip kaprizinga panelė. Ir vėl pamatė laimės nugara. Liko treti.

Jeigu valstiečiai savo pažadus pasitraukti iš valdžios išvykdytų – lauktu priešlaikiniai Seimo rinkimai, kuriuos valstiečiai tikisi laimėti. Veltui. Apklausų rezultatai rodo, kad liktų gal tik ketyrtoje vietoje...

Zurnalai, politologai ir opozicija vieningai smerkia tokį valstiečių vedlių darkymą. Prof. Vytautas Landsbergis dar gegužės pradžioje priminė, kad jau 2014 metais turėjome vaikišką valstiečių užmojų, referendumu atmetti ES sutartį dėl bendros žemės rinkos ES

ribose. Žymiai sumažinti referendumų rengimo kvotą, kad šalis būtų valdoma ne iš Seimo salės, o gatvėje. Tada tie užmojai žlugo. Dabar vėl buvo sumanyti du referendumai. Ir vėl neišdegė.

Gegužės 16 dieną Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) paskelbė prezidento rinkimų pirmojo turo rezultatus. Daugiausia balsų surinko Ingrida Šimonytė – 31,31 procento ir Gitanas Nausėda – 30,64 procento, S. Skvernelis su 19,58 procento liko trečias. Tai yra žemiau valstiečių lūkesčių. Antrame ture G. Nausėda – 66 procentus, o I. Šimonytė – 33 procentus.

R. Karbauskis giriiasi, kad „tokios stiprios ir vieningos partijos niekada nėra buvę istorijoje“. Jis džiaugiasi prezidento rinkimų rezultatais: „Mūsų kandidatas į antrą turą nepateko, bet partija gavo daugiau balsų nei per Seimo rinkimus“. Dėl to, kad valstiečių vedliai nesilaiko žodžio ir neatsistatydina, jis atsakė: „O ką mums daryti? Konservatoriai neprisiima atsakomybės, todėl ir nuspindėme nesitraukti iš vadžios“. Jis pats nesiruošia iš lyderio posto pasitraukti. Mano, kad su išrinktuju prezidentu bus galima sutarti, kad pensijų reforma nebūtų atšaukta, o tai jam svarbiausia.

Gegužės 17 dieną LVŽS tarybos posėdyje buvo balsuota už pasitikėjimą premjeru. Dėl pasitikėjimo R. Karbauskui nebalsuota.

Kristina Pociūtė „Delfyje“ aptaria „valstiečių“ padėti. Jų laivas siūbuoja, bet skilimui priežascių dar nėra. Prof. R. Lopata kai kuriuos jų žingsnius vadina „pasikalbėjimais“ su savimi. Po nesėkmėmingų prezidento rinkimų S. Skvernelis sakė, kad savo darbus politikoje tės, nors anksčiau žadėjo pasitraukti. Atvirščiai, jis net pasirengė būtivalstiečių vedliu būsimuose Seimo rinkimuose (gal net išstumti R. Karbauskį?). Jų pažadai, nuomonės taip greitai keičiasi, kad politologai ir žurnalistai nesuspėja suprasti, kas čia vyksta. Bet greičiausiai, kas R. Kar-

bauskui nepriimtina, to ir nebus.

Visos kalbos ir pažadai trauktis tikriausiai yra tik savo narių pašlijusios drausmės mobilizavimas ir manipulavimas rinkėjais. Viena aišku, kad jie logika ir racionalumu nesivadovauja. Aiškiai oponuoja tik ministras V. Sinkevičius, tačiau visokias interpretacijas atmeta. Partijoje nėra aiškių dviejų skirtingų blokų. Jie gali susitarti ir toliau ramiai dirbt. Todėl pirmalaikiai Seimo rinkimai kol kas yra nerealūs. Nebent išvyktų rinkimų atkėlimas iš rūdens į pavasarį. Tam pritaria išrinktasis prezidentas ir opozicija. Beprasmis valstiečių blaškymasis politologams atrodo juokingas, sako R. Lopata.

Benas Brunalias mano, kad šalies vadovo posto siekusiems politikams ne pavyko išvengti klaidų. Siekė dramos, matomumo ar nesusilaikę nuo emocijų, pateko į nemalonią situaciją. Viena įsimintiniausiai – valstiečių kurta drama apie pasitraukimą iš valdančiųjų, jei jų premjeras pralaimės prezidento rinkimus. Jie pralaimėjo, tačiau nė vienas nešoko į ugnį, patys nesusidegino, kaip Pilėnų gynėjai. Žlugo pasitikėjimas lyderių žodžių tikrumu. Tačiau jų frakcija ir taryba išreiškė pasitikėjimą premjeru, o R. Karbauskis pasitikrino vengia. Kaip tik jo pareiškimai sukelė sumaištį valstybės institucijų viduje. Imta abejoti lyderių sugebėjimu strateguoti, sutrikdė valstybės struktūrų ir paprastų tarnautojų rutiną – ar dėl turimos darbo vienos galima saugiai jaustis.

I žurnalistų klausimą, kiek iš žadėtų laimeti rinkimų valstiečiai laimėjo, R. Karbauskis atsakė: „Visus tris“. O iš tikrųjų – nė vieno. Savivaldos rinkimuose buvo ketvirti, prezidento rinkimuose S. Skvernelis nepateko į antrą turą, o EP rinkimuose liko treti. Su Šarūnu Maričiulioniu valstiečiai apmulkino rinkėjus, pakisdami netikrą pinigą. Jo mandatas atiduotas Stasiui Jakeliūnui. Šis apsidžiaugė galėsiąs EP dirbtį bankų prižiūrus ir pinigų politikos komitetė.

Arnas Mazétis ir Agnė Vasiliauskaitė „Delfyje“ rašo: „Pastarosios dienos valstiečių stovykloje buvo labai neramios. Nerimo nuotaikas sustiprino R. Karbauskio ir S. Skvernelio pareiškimai. S. Skvernelis teigia, kad po prezidento rinkimų norėtų performuoti Ministrų kabinetą. Svarbiausia padaryti išvadas po trejų rinkimų, kad 2020 metų rinkimuose būtume daug stipresni. Tačiau pats S. Skvernelis nežino, ar sieja savo ateitį su valstiečiais. Premjeras nori, kad koalicija būtų išplėsta ir turėtų Seime 77–80 balsų. Svarstoma papildyti koaliciją lenkais ir tvarkiečiais, kuriems reikia atiduoti 2–3 ministru portfelius. Opozicija sako, kad gerai dirba tik užsienio reikalų ir susisiekimo ministrai. Valstiečiai dar prideda Aurelijų Verygą ir finansų bei krašto apsaugos ministrus. Iš viso turime vos penkis tinkamus toliau dirbtis ministrus. Mažoka.“

Vasarą organizuojamas neeilinis partijos suvažiavimas. Bet manoma, kad pasitikėjimo R. Karbauskui klaušimas vis dar ankstyvas. Esą nėra jokios krizės. Yra tik vieno žmogaus išėjimai iš įvairūs pareiškimai. „Ar jie padarė lūži?“ – mano V. Sinkevičius.

Rinkimuose į EP konservatoriai gavo tris mandatus, surinko 18,55 procento balsų, balsavo 245,9 tūkstančio rinkėjų, socialdemokratai gaudo du mandatus, surinko 15,12 procento balsų, balsavo 199,2 tūkstančio rinkėjų ir valstiečiai gaudo du mandatus, bet surinko tik 11,57 procento balsų, balsavo 157,6 tūkstančio rinkėjų. Taigi valstiečių pasiekimai išties menki.

Lietuva į EP pasiuntė 11 parlamentarus, TS-LKD – Liudą Mažylį, Andrių Kubilių ir Rasą Juknevičienę, LSDP – Viliją Blinkevičiūtę ir Juozą Oleką, LVŽS – Bronį Ropę ir Stasį Jakeliūnį, DP – Viktorą Uspaskichą, LS – Petrą Aušrevičių, LLRA – Voldemarą Tomaševskį ir Aušros Maldeikienės komitetas – A. Maldeikienę.

Dr. Povilas JAKUČIONIS

TS-LKD PKTF pirmininkės ataskaita

Iš nuveiktu darbu:

Priimta Rinkliavų įstatymo ir Konstitucinio mokesčio įstatymo pataisa, užtikrinanti, kad lengvata išsiimant asmens dokumentą nuo 2019 metų liepos 1 dienos galėtų pasinaudoti visi asmenys, kuriems pripažintas nukentėjus nuo okupacijų asmens statusas.

Priimtas pasiūlymas į Nacionalinio saugumo strategiją ištraukti valstybės įsipareigojimą stiprinti švietimą istorinės atminties temomis, bandymai iškraipyti istorinę atmintį pripažinti grėsmę.

Inicijuotos ir Seime priimtos rezoliucijos dėl 1949 metų vasario 16 dienos LLKS tarybos Deklaracijos 70-ųjų metinių, dėl Rusijos išpuolio prieš Ukrainos laivus Azovo jūroje, dėl neteisėtų rinkimų Luganske ir Donetske, dėl Olego Sencovo ir kitų politinių kalinų Rusijoje paleidimo.

Suorganizuotas PKTF išplėstinis Tarybos posėdis LR Seime.

Kolegialiu atrankos komisijos sprendimu, TS-LKD suvažiavimo metu iškilmingai įteikti Lietuvos Ažuolų auk-

sinai ženklai žmonėms ir iniciatyvoms už tiesos liudijimą, ryškiai prisidėjusiems prie tremčių, laisvės kovų istorijos skliaudos Lietuvoje ir pasaulyje, taip pat Lietuvos Respublikos Konstitucijos kūrėjams. Be kitų, auksinai ženklai įteikti tremtinei Irenai Saulutei Špakauskienei, rezistentui, laisvės kovų dalyviui Juozui Jakavoniu-Tigrui. Apdovanojatos ir šviečiamosios iniciatyvos „Misiija Sibiras“, teatro laboratorijos „Atviras ratas“ spektaklis „Lietaus žemė“, Birutės Mar spektaklis „Ledo vaikai“, rašytoja Rūta Šepetys už knygą „Tarp pilkų debesų“ ir daugelis kitų.

Kolegialiu Seimo Laisvės premijos komisijos sprendimu, Seimo 2018 metų Laisvės premija įteikta septyniems gyviems Lietuvos laisvės kovos sajūdžio partizanams, atiduodant pagarbą vieniems Laisvės kovų dalyviams. 2017 metais Laisvės premija įteikta Nijolei Sadūnaitėi. 2016 metais – tuometiniam valstybės vadovui prof. Vytautui Landsbergiui ir Prezidentui Valdui Adamkui.

Kreipimasis į BBC dėl straipsnio, kuriame dėstomi E. Zurofo kaltinimai A.

Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė

Ramanauskui-Vanagui, išsiųsta literatūra anglų kalba apie Laisvės kovas.

Kreipimasis į Milano INTER futbolo klubą dėl internetinės bilietų pardavimo platformos, kurioje negalima nusipirkti bilietų, nenurodžius, kad esi gimbės Sovietų sąjungoje.

(keliamas į 8 psl.)

Mielieji TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos žmonės,

Pirmausiai noriu jums visiems padėkoti už darbą šiaisiai rinkiminiais metais. Galbūt niuansuose turim skirtingas pozicijas, bet visi esam už stipresnį TS-LKD pasiodymą Europos Parlamente, ačiū už palaikymą TS-LKD iškeltai ir beveik pusę milijono balsų surinkusių Ingridai Šimonytei.

Taip pat noriu padėkoti jums už įkvėpimą dirbtii istorinės atminties darbus – žemiau rasite mano, kaip Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos pirminkės, ataskaitą.

Savaigalį buvo išrinktas naujas frakcijos vadovas, puikiai tinkantis šioms pareigoms, visiems gerai pažįstamas Seimo narys Arvydas Anušauskas. Aš taip pat buvau iškelta, tačiau dėl šeimyninių aplinkybių turėjau atsisakyti. Tad dėkoju už šiuos įdomius metus, nuo tremtinių bei politinių kalinių klausimų, istorinės atminties puoselėjimo temų tikrai neatsitrauksiu. Laikom frontą!

Ivykiai, komentarai

Politinėje padangėje karaliauja vasaros karščiai

Ši kartą neatrodė, kad tariamas sąstingis šalies politikos gyvenime susijęs tik su neįprastais vasaros karščiais. Žinoma, pasibaigus rinkimams aistros natūraliai nuslūgo, tačiau negali ne-pastebėti vieno dalyko: labai džiūgaujama dėl Gitano Nausėdos pergalės – net susidaro išpūdis, kad dabar tai jau baigsis kažoks tamsus, sunkus laikotarpis... Iš to džiugesio negali suprasti – ar džiūgaujama todėl, kad nelaimėjo „skverneliai, puidokai, juozaičiai ir taip toliau“, ar kad baigiasi Dailios Grybauskaitės prezidentavimo era? Iš klausimą TS-LKD atstovai ir dešiniųjų pažiūrų žmonės atsako pasirinkdami pirmają dalį – kad nelaimėjo populistai, o jau Nausėda ar Šimonytė – nėra didelio skirtumo.

Ypač įdomu stebėti socialiniuose tinkluose vykstančias diskusijas šiuo klausimu. Deja, bet iš jų matyt, kad I. Šimonytės išrinkimo labiausiai nenorėjo kremliaus propagandą platinantys veikėjai. Kliuvo nuo jų ir G. Nausėdai, bet nepalyginamai mažiau. Bet kur kas labiau liūdina faktas, kad už G. Nausėdą balsavo netgi kai kurie TS-LKD partijos nariai, šiaip jau aktyviai dalyvaujantys partijos veikloje. Kitaip nei politine prostitutacija to nepavadinsi... O

kad už G. Nausėdą balsavo buvę S. Skvernelio, V. Andriukaičio ir kitų kandidatų rinkėjai, net neverta stebėtis, nes jie vadovavosi vienintelio aksitinu – „kad tik ne konservatoriai!“. Tiešą sakant, ima atrodyti, kad šiai laikais būti konservatoriumi darosi pavojinga, kaip žydams prie nacių: valdančioji R. Karbauskio „valstiečių žaliųjų“ dauguma be jokio pagrindo, bet kokia net nesusijusia proga, kaltina TS-LKD (tai yra konservatorius) veikla prieš valstybę, darbu Kremlui ir pan. Iš kur tiek ižūlumo? Nežinia, gal čia veikima pagal Sokolovo instrukcijas – nūžudyti nekaltus civilius žmones ir paskelbti, kad tai partizanų darbas, bet ši praktika, man rodos, jau išsisémė, juo labiau kad jis paveiki tik žemo išprimo vyresnio amžiaus žmonėms.

Štai ir visa muzika, kuri lėmė G. Nausėdos pergalę. Bet kuriuo atveju, Lietuva išvengė blogo scenarijaus.

Kad G. Nausėdai bus nelengva prezidentauti, jau dabar matyti – dar nespėjo būsimasis prezidentas atsitokėti nuo pergalės rinkimuose, kai jis jau provokuoja klausimais dėl požiūrio į Rusiją ar net bando įtraukti į skandalinės išvykius. Vienas iš tokų – nelaimė Jurbarkė (taip, bet koks nusikaltimas

gražiai, kažin, ar jie nenušvilptu R. Karbauskio, 2016 metais žadėjusio, kad su „Tvarkos ir teisingumo“ partija jis tikrai neis į koaliciją, mat ši turi reikalų su teismais. Bet dabar eina! Su visais, kas tik „prieš konservatorius“. Nepaisant to, kad buvęs S. Skvernelio elektoratas per antrajį turą balsavo už G. Nausėdą, visgi juo nepasitikima, todėl ir bandoma konsoliduoti visas antikonservatoriškas (o iš tiesų – antivakarietiskas) jėgas, viliantis naujajį valstybės vadovą „laikyti ant trumpo“, bet nekonfliktuojant su didelio rinkėjų pasitikėjimo sulaikusiu prezidentu. Juk už pusant rū metų – Seimo rinkimai!

O juk tai ne Prezidento kompetencija – kištis į teisėsaugos tiesioginį darbą! Visgi išpūsti šio burbulio nepavyko, G. Nausėda apdairai rado progą aplankytu nukentėjusią, neduodamas dingsties dabar jau kaltinimams kišimusi į teisėsaugos darbą.

Na, o ką šiuo vasaros karštymečiu veikia R. Karbauskio „valstiečių-žaliųjų“ dauguma? Aprauda nepasiekusius rinkimus? Nieko panašaus, jie dabar giriasi, kad rinkimai buvo sėkmingi. Ir imasi naujos taktikos – vietoj priesakų atsistatydinti, jei nelaimės rinkimų, išvykdymo jie ēmés „perstumdyti figūras“, netgi išspirdami savo atstovą Seimo pirmininką V. Pranckietį. (Tiesa, pastaruoju metu V. Pranckietis dar pirmininkauja, bet vien todėl, kad nesutinka paklusti R. Karbauskio nurodymui dingti iš posto.) Šis gudravimas keičiant figūras atskleidžia žmonių užmaršumo lygi – jei žmonės nesibodėtų po-

litika, kažin, ar jie nenušvilptu R. Karbauskio, 2016 metais žadėjusio, kad su „Tvarkos ir teisingumo“ partija jis tikrai neis į koaliciją, mat ši turi reikalų su teismais. Bet dabar eina! Su visais, kas tik „prieš konservatorius“. Nepaisant to, kad buvęs S. Skvernelio elektoratas per antrajį turą balsavo už G. Nausėdą, visgi juo nepasitikima, todėl ir bandoma konsoliduoti visas antikonservatoriškas (o iš tiesų – antivakarietiskas) jėgas, viliantis naujajį valstybės vadovą „laikyti ant trumpo“, bet nekonfliktuojant su didelio rinkėjų pasitikėjimo sulaikusiu prezidentu. Juk už pusant rū metų – Seimo rinkimai!

Pasižiūrėjusiam iš šalies eiliniam žmogui nelabai suprantama, kokia ten „perestrojka“ vyksta ir kam jos reikia? Bet pasižiūrėjus atidžiau ir pamačius G. Kirkilo, J. Bernatonio veidus, abejonių nelieka – AMB partijos pavainikis (R. Karbauskio „valstiečiai-žalieji“) savo darbą padarė, todėl dabar prie valdžios vairo grįžta tikrieji Lietuvos valdytojai – LKP-LDDP-LSDP-LSDDP, valdę ją ištisus tris dešimtmecius. Galima neabejoti – ir i Seimą sugrįžęs B. Bradauskas nebus tik eilinis Seimo narys-balsuotojas.

Gintaras MARKEVIČIUS

Jonas Ohmanas: „Keli pastebėjimai Rusijos „minkštostis“ galios klausimu“

Kalbėdamas apie santykius su Rusija, išrinktasis Lietuvos prezidentas šalia taiklių ir principingų teiginių tebesitęsančios Rusijos agresijos atžvilgiu, pabrėžė ir tai, jog rusų kalbos nelaiko politikos dalimi, kad „būtų labai naivu susieti kalbą su geopolitika“.

Šiuo atveju reikėtų atkreipti dėmesį į iš šios šalies kylančias nekonvenčines grėsmes. Lietuva ir kitos Baltijos valstybės yra tapusios tam tikrų tiesioginių puolimų objektu. Šalys yra kibernetinių, informacinių atakų, bandymų kištis į politinius procesus epicentre. Pavyzdžiu, vien tik propagandai, dezinformacijai ir melagingų žinių skleidimui, kuriomis siekiama kurstyti visuomenės įtampa ir nepasitikėjimą naryste ES ir NATO, perrašyti istoriją, diskredituoti Lietuvą ir kitas ES valstybes, smerkiančias Rusijos agresiją, Rusija kasmet skiria apie milijardą JAV dolerių. Iš ši procesą įtraukta televizija, radijas, spauda, internetas, muzikiniai ir kultūriniai renginiai.

Istorija ir kultūra Rusijoje yra glaudžiai susijusi su politika. Rusija tai laiko savo „minkštostis galios“ instrumentu, kuris ypač svarbus informacijos karo kontekste. Panašiai, kaip ir Rusijos televizinė produkcija, kurioje neretai matomas rusiško ar sovietinio gyvenimo būdo propagavimas, nostalgijos SSRS elementai. Per tai Rusija formuoja tam tikrus tapatybinius elementus, priartina šios produkçijos vartotojus prie šios šalies kultūrinės ir informacijos erdvės.

Sociologiniai tyrimai rodo, kad sovietinė nostalgija yra susijusi su Kremliai palankios geopolitinės orientacijos

palaikymu bei nusivylimu demokratine santvarka Lietuvoje. Tavisuomenės dalis, kuri yra nusivylusi Lietuvos demokratine santvarka, pozityviai vertina sovietmetį ir svarbiausiu savo informacijos šaltiniu laiko Rusijos televizijos kanalus, labiau linkusi pritarti Kremliaus vykdomai politikai.

Tokie Rusijos bandymai plėsti savo kultūrinę ir informacinię erdvę yra susiję su „Rusų pasaulio“ (rus. – „Rusijos mir“) idėja, tapusia šiuolaikinės Rusijos valstybės ideologija. Ši idėja apima ne tik tuos žmones, kurie jaučia kultūrinį ar kalbinį bendrumą, bet ir tuos, kurių pasaulėžiūra yra bendra arba juos jungia bendra istorinės atminties interpretacija (pavyzdžiu, Antrojo pasaulinio karo istorijos ir pasekmės interpretacijos). „Rusų pasaulio“ formulę galima apibūdinti taip: „Kas kasdieniame gyvenime kalba rusiškai ir mąsto pagal rusiškas koncepcijas, tas yra pasirengęs veikti kaip Rusija“. Šioje vietoje rusų kalba yra Rusijos kaip edukacijos ir kultūros centro pamatas ir valstybės pasaulėžiūros sklaidos priemonė.

Rusija turi turtingą kultūrą, Fiodorą Dostoevskį, bet jis taip pat turi ir Olegą Gazmanovą, Grigorijų Lepsą bei kitus atlikėjus, kurie viešai deklaruoją paramą Kremliaus vykdomai politikai, kvestionuoja kaimyninių valstybių teritorinį vientisumą, Lietuvos istoriją iškreipiančius kino filmus, kuriuose bandoma teisinti vykdytus masinius Lietuvos žmonių trėmimus. Todėl, kalbant apie rusų kalbą, kultūrą, labai svarbu daryti skirtį, kur yra tikroji kultūra, o kur „minkštostis galios“ instrumentai ir politinės žinutės. Bū-

tent čia aktualus visuomenės atsparumo melui, propagandai ir dezinformacijai ugdymas.

Taip pat minėtame interviu G. Nausėda pabrėžė, jog neketina užsiimti „demokratijos eksportu“ „Ukrainos ir kitų šalių žmonės turi spręsti šią problemą. Vargu, ar kažoks demokratijos eksportas – geriausia alternatyva. Tačiau dalytis tuo, ką Lietuva gavo istoju si Euromos Sajungą – tai Vakarų vertybės, mes turime, o žmonės patys nuspręs“.

Tikra tiesa – žmonės patys turi apsispręsti, tačiau didžiausia paskata Ukrainai ir kitoms Rytų partnerystės valstybėms toliau ryžtingai žengti europinių reformų keliu, kuris stiprina šių šalių nepriklausomybę, savarankiškumą ir užtikrina žmonių gerovę, yra būtent narystės ES perspektyvos suteikimas. Tai nėra „demokratijos eksportas“, o atvirkščiai – galimybė Rytų Europos tautoms laisvai apsispręsti dėl savo geopolitinio likimo ar civilizacinės priklausomybės. Jokia trečioji jėga negali turėti kokios nors neformalios voto teisės blokuoti ES ir NATO plėtrą.

Todėl ES ne tik turėtų įvardyti, kad Rytų partnerėms durys nėra uždarytos, bet ir aiškiai suformuluoti, jog at-

sižvelgiant į šalių partnerių būtinas reformas ir jų raidos kryptį, ES gali sugrįžti prie atvirų durų politikos. Tai kartu neleistų Rusijai tikėtis, kad jis agresyviais veiksmais yra igijusi neformalią voto teisę dėl tolesnės ES plėtros į Rytus. Parama atvirų „durų politikai“, ne tik ES, bet ir NATO, nėra demokratijos eksportas. Tai suvokimas, kad Rytų partnerystės režimą ir jausti apčiuopiamą bendradarbiavimo su ES naudą tam, kad išliktų pasitikėjimas ES. O stipresnė demokratija Rytų kaimynystėje didina ir pačios Europos saugumą.

Gerbsiu naujai išrinktą prezidentą, bet ir kritikuosiu - demokratijos privilegija.

Tokie pasisakymai rodo, kad jis, bent kol kas, nuvertina Rusijos „minkštostis galios“ įrankių arsenala, kur, tarp kita ko, kalba (jos mokėjimas, mokymas, plėtra, susijusios aliuzijos ir asociacijos, paslėptos ir atviros agresijų nuorodos ir taip toliau) naudojama itin gausiai, tiek subtiliai, tiek labai grubiai ir primityviai. Suprantu, kad norisi parodyti „geros valios“, kad kalba „pati savaimė“ ne blogis. Tačiau, deja, konkrekte su dabartine Rusija reikia gerokai kompleksiškiau žiūrėti ir žaisti.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 2,65, 3 mėn. – 7,96 Eur.

Ir tūkstančiai gyvenimų užlieja...

Stefania Liutkienė

Mano rankose – solidi Stefanijos Liutkienės eilėraščių knyga „Tūkstantis ir vienas gyvenimas“. Nugladinta, išjausta, subrandinta. Kitaip ir negali būti, kai jos autorė eiliuoja nuo vaikystės, o pirmoji knyga – dovana tik šešiasdešimtajam jubiliejui. Leidybos iniciatorė buvo broliene, finansavo brolis. Knyga graži išoriškai, bet dar gražesnė savo turiniu. S. Liutkienė rašo modernistiniu, „marcinkevičišku“ stiliumi. Neatsitiktinai net trys eilėraščiai knygoje skirti Justinui Marcinkevičiui. Žodis „modernistinė“ gali skambėti gąsdinančiai, bet Stefanijos eilėraščiai suprantami kiekvienam. Knygoje daug vienatvės, liūdesio, rudens, pamastyti, mirties nuojaudos, bet lygiai tiek pat daug žalumos, pavasario, vėjelio dvelksmo, paukščių čiulbesio, žydėjimo. Yra eilėraščių gimtinei, mamai, skirtų įvairioms šventėms.

Knygoje nėra tūkstančio eilėraščių, jų „tik“ du šimtai dešimt, bet kiekvienas joje gali rasti savo eilėraštį, kurį gali pasirinkti pagal nuotaiką, savijautą, metų laiką, paros metą, šventes, meteorologines sąlygas ar atsitiktinumą. Stefutei labai svarbus žmogus yra mama, todėl keletas eilėraščių skirti jai. Kažkas pasigedo eilėraščių apie meilę. Tiesiogiai apie ją kalbančių tikrai nėra, bet Stefutė sako, kad visi eilėraščiai gimė iš meilės... Šviesaus žmogaus šviesi poezija. Net apie mirtį ji sugeba kalbėti šviesiai.

Kažkas yra pasakės, kad nesvarbu, apie ką autorius rašo – jis visada rašo apie save. Taigi kalbant apie knygą, reikia kalbėti ir apie jos autorię. Stefanija Liutkienė – Sibiro vaikas. Su dvyne seserimi gimė Krasnojarsko krašte, Naujo Ingašo Tiličeto gyvenvietėje. Devynių vaikų šeimoje jos buvo jauniausios. Dviejų sesučių ir broliuko kapeliai liko Sibire, o dar viena sesutė mirė kelionės metu ir jos kūnelis iš vagono buvo tiesiog išmestas į upę... Stefutei buvo ketveri, kai grįžo Lietuvon, todėl gyvenimo šiaurėje ji kaip ir neprisi-

mena. Prisimena tik, kad Lietuvoje pasitikės dėdė rogutėmis jas vežesi namo, į Girmantiškių kaimą Telšių rajone.

Kaip jau minėta, Stefanija Liutkienė eiliuoja pradėjo dar vaikystėje. Penkis kilometrus laukais keliaudama Janapolės mokyklon ar išjos, kur davavo ir garsiai deklamavo eiles. Drovi paauglė sasiuvinius su savo „rožinėmis“ eilėmis užkasdavo spaliuose ant aukšto.

Nors buvo ir gera sportininkė, Stefanija nuo vaikystės mėgo skaitytis. Per visą gyvenimą, sako, nieko geriau už knygą neradusi, bet studijuoti pasirinko ne literatūrą, o mediciną. Mokykloje negavusi gerų lietuvių kalbos ir literatūros pagrindų, nesitikėjo ištoti išsią specialybę, o ir mokytoja dirbtį nenorėjo. Tapo felcere-laborante. Vėliau Šiaulių K. Preikšo pedagoginiame institute dar įsigijo ir defektologės specialybę, bet šio darbo ragauti neteko. S. Liutkienė dirbo laborante Kauno ligoninėse, kol 1982 metais ištakėjo ir apsigyveno Vilkijoje. Nuo tada – Vilkijos pirminio sveikatos centro laborantė, daug metų dirbo ir Seredžiaus ambulatorijoje.

Kaip pati sako, rimčiau prie tuščio popieriaus lapo prisėdo prieš kokį dešimtmetį. „Užaugus sūnumas, atsirado daugiau laisvo laiko. Nugyventa netrumpa gyvenimo atkarpa leido atsirikioti storą prisiminimą, apmąstymą rieki“. Pradėjo rašinėti į „Šeimininkės“ savaitraštį, dalyvavo jo organizuojamuose konkursuose, rašė trumpas esė „Trečiadienio laiškams“.

Stefanija gyvenime yra labai kuklus žmogus. Palyginčiau ją su degančia žvake, kurios šviesos dieną beveik nematyti. Bet ji išryškėja, kai priartėjamė arba sutemus. Pažinę Stefaniją iš arčiau, žmonės stebisi: iš išorės kukli, trapi moterytė, bet kiek joje telpa! Kiek ji savyje turi! Kokia stipri! Kokia išsilavinusi! Jis skaito filosofines knygas, domisi dvasinėmis praktikomis, keiliauja piligrimų takais. Poetė labai mėgsta gamtą, daug vaikšto.

Organizuojant pirmajį viešą knygos pristatymą Seredžiuje, paaškėjo, kad Stefanijos Liutkienės niekas čia... nepažista... Bet visi pažiusta STEFUTĘ! Taigi, jeigu ne bendradarbių paaiškinimai, kas ta poetė Liutkienė ir kodėl kvietimas į knygos sutiktuves kabo ir ambulatorijoje, tiek daug žmonių, kiek jų buvo daugiafunkcio centro salėje, į renginį nebūtų prisirinkę. Tai, kad autorė tiek bendradarbės, tiek ir pacientai vadina vien mažybiiniu vardu, jau įrodo jos gerumą. Kollegės žino: jeigu Stefutė darbe, tai alkli netekis – bus pavaišintos vegetariškais patiekalais bei priverstos rasti tam laiko – ji visomis pasirūpija kaip motina. Pati Stefutė prasitarė: „Kartais žmogui taip norisi pasakyti... Bet pažiūri jam į akis ir pradedi galvoti: „O kodėl jis toks, kodėl jis taip pasielgė, kodėl taip pasakė? Ir - nepasakai...“ Eilėraštyje

Sveikiname

Garbingo jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Biržų filialo narius:

Emiliją BALTUŠIENĘ ir Aldoną VAITKEVIČIENĘ – 90-ojo,

Aldoną SVILĒNIENĘ – 85-ojo,

Stasę BURČIKIENĘ – 80-ojo,

Vidutį GASIŪNĄ – 78-ojo,

Gražiną NAVALINSKIENĘ – 75-ojo,

Sigitą BALTRĖNIENĘ – 70-ojo,

Ireną PIPIRIENĘ – 60-ojo.

Linkime geros sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Biržų filialas

Mielieji, kiekviena diena tebūna neįkainojama ir nepakartojama. Sveikiname jubilieus:

Bronę PAJUODYTĘ – 90-ojo,

Birutę JUODVIRŠIENĘ – 65-ojo,

Petrą LEIKAUSKĄ – 60-ojo,

Algį ČEPONĮ – 55-ojo.

Palaimintų dienų linki

LPKTS Panevėžio filialas

Sveikiname birželio mėnesį garbingą gimtadienį švenčiančius LPKTS Vilniaus skyriaus narius:

Oną ŠATKIENĘ – 90-ajį;

Antaną AKELĮ – 75-ajį;

Mildą ČERNIAUSKIENĘ – 70-ajį;

Ireną KALÉDIENĘ ir Alvą ZAGORSKAITĘ – 65-ajį.

Linkime sveikatos, laimingo bei prasmingo gyvenimo metų ir Aukščiausio globos.

LPKTS Vilniaus skyrius

„Tūkstantis ir vienas gyvenimas“ ji klausia: „Ar gali šitoj žemėje kas nors ne savas būti?“ Jai tokią nėra..

Nors Stefutės eilėdara nepalanki tradicinėi dainai, Seredžiaus Stasio Šimkaus mokyklos-daugiafunkcio centro kapelos „Aidija“ vadovė Aldona Mačenienė sukūrė dvi dainas Jos žodžiais: „Ar mane bepažinsi“ ir „Sugržimas“. Šių kūrinių premjera įvyko per knygos sutiktuves Jurbarko rajono savivaldybės viešojoje bibliotekoje. Žodžių autorei tai buvo didelė staigmena. Knygos pristatymas vyko ir Klausučių kaimo bibliotekoje, o Kauko rajone – Lučiūnų ir Vilkijos bibliotekose bei Antano ir Jono Juškų etninių kultūros muziejuje.

Liutkienė parašiusi daug proginių kūrinių, tarp jų ir tokiems žinomiems žmonėms, kaip profesorius Arnoldas Piročkinas, vertėjas ir poetas Antanas Gailius, rašytojas Remigijus Baltrušaitis, kalbininkas dr. Antanas Balašaitis. Šių eilėraščių knygoje nerasite, todėl skaitytojai jau laukia kito Stefutės kūrybos rinkinio. Paprastai autorui būna sunku ryžtis pirmajai knygai, o kitos išeina lengviau ir greičiau. O kadangi Stefutei „kūryba yra gyvenimo būdas, kai minties blykstelėjimas pakylėja žodį...“, eilėraščiai gimsta beveik kasdien. Ir pati sako, kad „nebetelpa pavasario kvapai ton knygon, pradėton kūdikystės metais“ („Prirašyta knyga“), todėl tikėtina, kad ilgai laukti skaitytojams nereikės.

Jūratė KORSAKAITĖ
Nuotrauka Ingos Filipsenos

Sugržimas

*Ir vėl tos medžių akys žalios,
tie vėjo žvilgantys plaukai...
Išsiveda apsvaigės kelias
per metų kalnų. Atminties ženklai...*

*Skaitau širdim, o Žemaitijos kalvos
išdžiūvusiom raudonmolio burnom
laukimą gieda... Baltą galvą
priglaudžia dobilas: „Gržai namo*

*per svajonių sodą išgenėtą,
per ieškojimų piliakalnį supiltą,
per vakarą, artėjančių iš lėto,
per kasdienybės properšas,
per meilės tiltą...*

*Gržau, bet ar buvau kada išėjus,
jeigu visur vedeisi mano širdį...
Aš tik grūdelis menkas Tavo sėjai,
apkloki Tėviškės žeme,
lietum pagirdyk...*

Stefanija LIUTKIENĖ

TŪKSTANTIS IR VIENAS GYVENIMAS

Eilėraščiai

Didaktika

2019 m. birželio 14 d.

Tremtinys

Nr. 22 (1332)

5

1941 metų birželio 14-osios trėmimas

Lietuvių tautininkų sąjunga (LTS) 1941 metų birželio 14 dieną su šeima (žmona Janina Kazimiera Pukaitė, gimusi 1904 metais, sūnumis Algimantui Stanislavui, gimusiu 1933 metais, Cezariu Juozu, gimusiu 1929 metais, dukrele Marija Jone, gimusia 1938 metais, išvežti į Sibirą. (Pagal knygą „Lietuvai tautininkai komunistų kankiniai“, Čikaga, 1988 metai.)

Mažosios tremtinės Marijos Jonės Šrimaitienės senelis iš mamos pusės Mykolas Pukas dar 19 amžiuje tarnavo pas kunigaikštį Radvilą Taujėnų dvare patarėju – juokdariu. Dėl jo šmaikštumo ir kitų gerų savybių kunigaikštis jį labai mėgo, tad po baudžiaus panaikinimo padovanojo jam Pramislavos vienkiemęje, Taujėnų valsčiuje, Ukmergės apskrityje 100 hektarų žemės. Jaunas vydas dar nusipirko 80 hektarų, pasistatė trobesius, o kai viską susitvarkė, vedė daug jaunesnę mergaitę Prancišką Pažiūraitę iš Ukmergės valsčiaus. Jiedu susilaukė 7 vaikų: keturių dukterų ir trijų sūnų. Šeima buvo pasiturinti. Marijos Jonės mama Janina Pukaitė buvo jauniausia šeimoje, baigusi 6-ą gimnazijos klasę ištekėjo už Juozą Žuką, kuris tuo metu Ukmergės gimnazijoje dėstė matematiką.

Marijos Jonės proseneliai iš tévo pusės Motiejas ir Salomėja Gailiūnai buvo iš Ramygalos kilę paprasti valstiečiai, augino gausią šeimą. Vienas iš jų – Marijos Jonės senelis Kazimieras Žukas 1895 metais, būdamas jau 34-ių, vedė 21 metų Eleną Klimantavičiutę, kilusią iš Ramygalos grafo Viktoro Jokūbo ir grafienės Bogušinos Dominykos (Selensovaitės) Klimantavičių šeimos. Kazimieras Žukas buvo baigęs Varšuvos vargonininkų mokyklą, pakvietas prelato J. Macijausko, 16 metų vargonavo Ramygaloje.

1900 metais atvyko į Švēkšnā, kur ne tik vargonavo bažnyčioje, bet ir dės-

rijos inspektoriumi. 1940–1941 metais Juozas Žukas mokytojavo gimnazijoje Kaune. 1941 metų birželio 14 dieną su šeima (žmona Janina Kazimiera Pukaitė, gimusi 1904 metais, sūnumis Algimantui Stanislavui, gimusiu 1933 metais, Cezariu Juozu, gimusiu 1929 metais, dukrele Marija Jone, gimusia 1938 metais, išvežti į Sibirą. (Pagal knygą „Lietuvai tautininkai komunistų kankiniai“, Čikaga, 1988 metai.)

Mano tévas Juozas Žukas mokësi prelato J. Macijausko isteigoje pradžios mokykloje, vėliau baigė Palangos progimnaziją, o nuo 1911 metų tése mokslus Mintaujos gimnazijoje. Pasinaudojės proga, išvyko mokytis į Maskvos universitetą, nes jaunuoliams buvo leista stoti į ne savos apygardos aukštasių mokyklas. Maskvoje jis mokësi universiteto Fizikos ir matematikos fakultete, kur baigė 1917 metais. Studijų metais užsidirbdavo pragyvenimui iš privatių pamokų. Tévas domėjosi ne tik tiksliaisiais mokslais, bet ir literatūra, kalbomis, laisvai kalbėjo bei rašė lietuviškai, lenkiškai, rusiškai, vokiškai, prancūziškai ir lotyniškai. Grįžęs į Lietuvą lankė Vytauto Didžiojo universitetą ir gavo teisę dėstyti aukštėsniosose mokyklose rusų kalbą ir literatūrą.

(keliamas į 8 psl.)

Juozas ir Janina Žukai

tė muziką Švēkšnos gimnazijoje, buvo suorganizavęs chorą, kuriam mažai kas galėjo prilygti visoje apylinkėje, dalyvavo ir teatrinėje veikloje. Čia išbuvo 36 metus. Gyvendama turtingoje tévu šeimoje Elena gavo gerą išsilavinimą, mokėjo daug kalbų. Pasakoja, kad Elena ištekėjo už neturtingų valstiečių sūnaus, kad ir vargonininko, prieš tévę valią, ir todėl tie nutraukė visus ryšius su dukra. Žukų šeima visus vaikus išeido į mokslus. Matyt, padėjo Vladas Klimantavičius, Elenos Žukienės brolis, kuris buvo labai turtingas ir dažnai aplankydavo savo seserį...

Elena mirė Mintaujoje Pirmojo pasaulinio karo išvakarėse, kur prižiūrėjo keturis savo vaikus, besimokančius miesto gimnazijoje. Mirus motinai ir prasidėjus karui, Žukų šeima išsisklaidė: Juozas Žukas išvyko mokytis į Maskvą, jo brolis Vladas ir sesuo Marija – į Taganrogą, nes būsimo karo akiavaidoje ten persikėlė Mintaujos gimnazija. Jauniausias brolis Jonas su tévu išvažiavo gyventi į Agluoną. Per karą Rusijoje dingo be žinių brolis Vla-

das ir iš ten niekada nebesugrižo, jokių žinių šeima negavo. Kazimieras Žukas mirė 1948 metais.

Marijos Jonės ŽUKAITĖS-ŠTRIMAIKENIENĖS atsiminimai

Mano tévas Juozas Žukas mokësi prelato J. Macijausko isteigoje pradžios mokykloje, vėliau baigė Palangos progimnaziją, o nuo 1911 metų tése mokslus Mintaujos gimnazijoje. Pasinaudojės proga, išvyko mokytis į Maskvos universitetą, nes jaunuoliams buvo leista stoti į ne savos apygardos aukštasių mokyklas. Maskvoje jis mokësi universiteto Fizikos ir matematikos fakultete, kur baigė 1917 metais. Studijų metais užsidirbdavo pragyvenimui iš privatių pamokų. Tévas domėjosi ne tik tiksliaisiais mokslais, bet ir literatūra, kalbomis, laisvai kalbėjo bei rašė lietuviškai, lenkiškai, rusiškai, vokiškai, prancūziškai ir lotyniškai. Grįžęs į Lietuvą lankė Vytauto Didžiojo universitetą ir gavo teisę dėstyti aukštėsniosose mokyklose rusų kalbą ir literatūrą.

Australijos lietuviai amžinojo poilsio grįžta į Lietuvą

Likimo vėjams į Australiją nubloškus lietuviybėspuoseletojai Marija ir drąsus laisvės kovotojai Joną Stačiūnus, Lietuvos gyvenantys giminaičiai vykdo paskutinę Marijos ir Jono valią – grįžti Amžinojo poilsio į savo mylimą tévynę.

Marija ir Jonas Stačiūnai birželio 16 d. (sekmadienį) 16 val. Amžinojo poilsio bus išlydimi į Raudondvario seniūnijas kapines (Šilelio kaimas Raudondvario seniūnijoje). Šv. Mišios aukoja 15 val. Kauno Šv. Pranciškaus Ksavero (jézuitų) bažnyčioje.

Jonas Stačiūnas gimė 1921 metais Onos ir Mykolo šeimoje. Turėjo seserį Birutę. Lankė „Aušros“ gimnaziją, tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Sulaukęs dvidešimties metų, Jonas ištraukė į Lietuvos nepriklausomybės siekusių pogrindžio grupės – Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos – veiklą, platino pogrindinį laikraštį „Laisvės kovotojas“. Vėliau, organizacijos vadovybei nuspindus išteigtį ginkluotą specialiųjų operacijų padalinį, Jonas buvo paskirtas įdarbinti ir ginkluoti vyrus. Jonui dažnai tekavo keliauti iš Kauno į kitus

miestus vietos platintojams pristatyti didelius nelegalių laikraščių siuntinius.

Verta paminėti, kad Jonas Stačiūnas du svarbius asmenis – Gabrielijus Landsbergis-Žemkalnį ir Valdą Adamą – prisaikdino Lietuvos laisvės kovočių sąjungoje.

Joną suėmė gestapas. Gestapo kalėjime Jonas atpažino žmogų iš „Laisvės kovotojo“ laikraščio ir suprato, kad jis buvo informatorius. Jonas greitai suprato, jog jo suėmimas neturėjo nieko bendra su dalyvavimu Ginkluotujų specialiųjų operacijų skyriuje ir suvokė, kad geriau prisipažinti dėl draudžiamos literatūros platinimo.

24 vyrui iš šio kalėjimo, išskaitant Joną, buvo išsiusti į Aukščiausiąją Vokietijos teismą. Vyrams turėjo būti skirta mirties bausmė, tačiau nusiypsojo sékmę. Vyrai buvo išsiusti į Vokietijos vyriausybės kalėjimą.

Kalėjo įvairiuose kalėjimuose, kol 1945 metų balandžio 14 dieną kalinius išlaisvino Amerikos kariai.

Marija Stačiūnas gimė 1923 metų rugpjūčio 16 dieną Radviliškyje, Onos

ir Mykolo Gylių šeimoje. Marija buvo jauniausia, turėjo penkis brolius: Vytautą, Joną, Stasių, Vladą ir Mykolą. Ji taip pat turėjo ir vyresnę seserį, mirusią Lietuvoje nuo plaučių uždegimo.

Marija labai mažai kalbėjo apie savo ankstyvuosius vaikystės metus, neturėjo jokių nuotraukų ar dokumentų. Marija pabėgo į Vokietiją Antrojo pasaulinio karo metu. Marijos tévas, būdamas vietinės geležinkelio stoties vadovu, buvo išsiustas į Sibirą su vyresniuoju sūnumi. Siekdama apsaugoti Mariją nuo sovietų, mama visus jos dokumentus sunaikino. Marijos tévas niekada negrįžo į Sibiro, o grįžęs brolis netrukus mirė. Sovietinės okupacijos metu Marija sakė, kad jos jauniausias brolis Mykolas, katalikų kunigas, buvo nužudytas rusų.

Marija ir Jonas susipažino Vokietijos perkeltųjų asmenų stovykloje. Juos supažindino Marijos pusbrolis. Marija ir Jonas susituokė 1947 metų vasarą nedideliame Vokietijos mieste Dinkelsbuhlyje. Ten gyveno iki tol, kol persikėlė į Australiją. Išikūrė Adelaidejė

ir tapo Australijos piliečiais.

Marija dirbo slaugyto moterų ir vakių ligoninėje. Vėliau specializavosi psichiatrijos slaugyje Glenside ligoninėje. Marija aktyviai dalyvavo lietuvių bendruomenėje. Ji 10 metų vadovavo Lietuvos moterų skyriui ir aktyviai remė prezidento pareigas einantį savo vyrą. Marija padėjo daugybėi žmonių ir organizacijų Lietuvos teisę dėstyti aukštėsniosose mokyklose rusų kalbą ir literatūrą.

Marija ir Jonas turėjo svajonę išėjus į pensiją keliauti po Australiją, tačiau ši svajonė nebuvo išpildyta. Gyvenimas dramatiškai pasikeitė po Marijos patirto insulto.

2016 metų birželį Marija ir Jonas atšventė 70 metų santuokos jubiliejų.

Jonas Amžinybėn iškeliao 2017 metų spalio 10 dieną. 2018 metų sausio 21 dieną mirė Marija.

Artimieji

Istorija be „baltų dėmių“

Lietuvos netektyς okupacijų metais

Sovietų genocido pradžia

1939–1941 metai į istoriją įėjo kaip sovietų ir nacių karinių nusikaltimų pradžia Lietuvos valstybėje. Dėl nusikalstamo Molotovo-Ribentropo susitarimo tarp dviejų karinių šalių – grobuonių SSRS ir fašistinės Vokietijos 1940 metų birželio 15 dieną Lietuvos Respublika buvo aneksuota, įvestas sovietinis okupacinis režimas. Lietuvos vyriausybei ir kariuomenei nepasipriestinus, sovietų okupacinės struktūros, padedamos bolševikinių kolaborantų, organizavo užgrobtos valstybės griovių. Buvo pritaikyta marksistinė klasų aistrėjimo politika: taikius gyventojus dirbtinai suskirstė į priešiskas stovyklas – klasses, o Raudonosios armijos at-

ėjimą pateikė kaip Lietuvos išlaisvinimą nuo pačios savęs.

Lietuvos okupantų teroro aukos 1939–1991 metais

Sovietų sajungos okupacija

1939 metų rugsėji–spalį Vilniaus krašte suimti 383 asmenys.

Iki 1941 metų birželio 14 dienos suimti 6 606 asmenys (3 835 lietuviai, 1 664 lenkai, 334 žydai, 262 rusai, 93 baltarusiai, 52 vokiečiai, 58 kitų tautybių ir kt.). Iš jų 3 565 išvežti į lagerius, kalėjimus. Iš visų įkalintųjų mirties bausme nuteisti 645.

1939–1941 metais įkalinta, suimta 7349, iš jų į Lietuvą grįžo 1 010.

1941–1953 metais ištremta 132

tūkstančiai gyventojų, iš jų 39 tūkstančiai vaikų. Tremtyje mirė 28 tūkstančiai.

1944–1958 metais įkalinta, ištremta 186 tūkstančiai: kas trečias suaugęs arba kas antras vyras, kas aštunta moteris ir kas penkioliktas vaikas tapo teroro aukomis.

Kalėjimuose, lageriuose žuvo 25 tūkstančiai.

1941 metais žuvo 700 sukilėlių.

1944–1945 metais sovietų–nacių fronte žuvo 25 tūkstančiai.

1944–1958 metais žuvo 22 tūkstančiai Lietuvos partizanų ir rėmėjų.

Iš viso 1940–1958 metais Lietuva neteko apie 1 223 milijono gyventojų.

1991 metų sausio 13 dieną prie Televizijos bokšto, Aukščiausiosios Ta-

rybos, pasienio postuose žuvo 23 Lietuvos gyventojai.

Sužeista, kitaip nukentėjo – 900.

Nacių Vokietijos okupacija

Nuo 1941 metų birželio iki 1944 metų liepos į nacių koncentracijos stovyklas išvežta 29 500 Lietuvos gyventojų.

Holokausto (ir kitos) aukų – 240 tūkstančių.

Priverstiniams darbams į Vokietiją išvežta 60 tūkstančių asmenų.

Dėl okupacijų iš Lietuvos pasitraukė 496 tūkstančiai gyventojų.

(Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro duomenys)

Sudarė

prof. Arimantas DUMČIUS

Trėmimai iš Lietuvos 1941–1953 metais

1941 metų trėmimas „Juodasis birželis“

1941 metų birželio 14–18 dienomis per sovietų vykdytą trėmimą „Juodasis birželis“ iš Lietuvos ištremtos 7 439 šeimos. Ištremti 14 595 asmenys (be vyru), į Lietuvą grįžo 4 969, planuota ištremti 10 617. Iš lagerių išvežta 3 915 (kitais duomenimis – 4923) vyru, atskirtų nuo ištremiamų šeimų. Į Lietuvą grįžo 488.

Trėmimui skirti 577 vagonai (atskiri vagonai konvojui, izoliatoriui, daiktams), suformuota 19 ešelonų. Žmonės tremti į Altajų, Jakutiją, Krasnojarsko kraštą, Komiją, Novosibirsko sritį, Tomsko sritį, Kazachstaną.

1945–1948 metų trėmimai

1945 metais žmonės tremti į Permės sritį, Tadžikiją, Krasnojarsko kraštą, Kemerovo sritį, Komiją.

1945 metų gegužės 3 dieną į Tadžikiją ištremta 261 vokiečių šeima, iš viso 854 asmenys: 219 vyru, 372 moterys, 263 vaikai.

1945 metų liepos 17 dieną ištremtos 383 šeimos, 1 392 asmenys. Skirta 20 vagonų.

1945 metų liepos 24 dieną ištremtos 366 šeimos, 1 343 asmenys.

Iš viso 1945 metais ištremtos 1504 šeimos, 5 479 asmenys (kitais duomenimis – 7 132).

1946 metais žmonės tremti į Sverdlovsko sritį. Vasario 18–21 dienomis ištremta 501 šeima, 2 082 asmenys, iš jų 576 vaikai. Skirti 67 vagonai, suformuotas vienas ešelonas.

1947 metais žmonės tremti į Tiumėnės sritį, Tomsko sritį, Jakutiją, Komiją. Gruodžio mėnesį ištremtos 736 šeimos, 2 782 asmenys.

Kitais duomenimis, 1945–1947 metais iš viso ištremti 10 803 asmenys: 4 523 vyrai, 6 280 moterys, 3 681 vaikai. Tremtyje mirė 2 557, gimė 2 185. Padėgo iš tremties 1 498.

1948 m. sausio–kovo mėnesiais į Tomsko sritį, Krasnojarsko kraštą, Irkutsko sritį, Buriatijos Mongolią ištremtos 284 šeimos, 1 134 asmenys.

Kitais duomenimis, nuo 1947 metų gruodžio iki 1948 metų balandžio ištremtos 1 037 šeimos, 3 938 asmenys.

Kai kuriomis žiniomis, iki 1948 metų gegužės mėnesį sovietų vykdyto didžiojo trėmimo per antrają sovietų okupaciją ištremti 12 304 asmenys.

1948 metų trėmimas „Vesna“

1948 metų gegužės 22–24 dienomis vykdyta didžiausia trėmimo operacija, kodiniu pavadinimu „Vesna“ („Pavaras“). Ištremtos 11 345 šeimos, 40 208 asmenys. Lietuvos gyventojai tremti į Tomsko sritį, Krasnojarsko kraštą, Irkutsko sritį, Buriatijos Mongolią.

17–59 metų amžiaus vyru ištremta 8 858, 17–59 metų amžiaus moterų – 13 629, vaikų iki 16 metų amžiaus – 12 268. 60 metų amžiaus ir vyresnių ištremta 5 453.

Skirta 1 786 vagonai, suformuota 30 ešelonų. Trėmimą vykdė 41 564 okupantai ir jų kolaborantai.

Iki birželio 15 dienos ešelonais į Krasnojarsko kraštą atvyko 22 225 tremtiniai, į Irkutsko sritį – 11 644, į Buriatijos Mongolią – 4 067, į Tomsko sritį – 1 007, į kitas tremties vietas – 1 042 tremtiniai.

Pakeliui nemažai tremtiniai mirė, įvyko traukinio katastrofa. Birželio 1 dieną, artėjant prie Jumatovo stoties (23 kilometrai nuo Ufos), 46 vagonų ešelonas, kuriame buvo 1 253 tremtiniai, atsitrenkė į tuščią sastatą. Buvo žuvusiųjų, sužeistų.

Vėliau sugaudyti ir ištremti 2 600 nuo 1948 metų gegužės mėnesio trėmimo pasislėpę asmenys.

Tremtyje mirė 5 327, gimė 5 929. Į Lietuvą grįžo 29 350.

1949 metų trėmimas „Priboj“

1949 metų kovo 25–28 dienomis vykdyta antra pagal dydį trėmimo operacija, kodiniu pavadinimu „Priboj“ („Bangų mūša“). Į Irkutsko sritį, Krasnojarsko kraštą, Altajų ištremta 8 817 šeimų, 29 180 asmenų.

Ištremta vyru – 9 199, moterų – 11 736, vaikų iki 15 metų amžiaus – 8 245.

Trėmimui skirti 1 474 vagonai, suformuoti 24 ešelonai. Trėmimą vykdė 30 452 okupantai ir jų kolaborantai.

Dalis šeimų, pavienių asmenų pa-

sislėpė nuo trėmimo. Trėmikai nenumatė, kad dalies žmonių nerastas namuose.

1949 metų balandžio mėnesį papildomai ištremtos 686 šeimos, 3 090 asmenų, iš jų 680 vaikų (du ešelonai). Iš viso 1949 metais ištremtos 9 844 šeimos, daugiau kaip 33 500 asmenų

1950–1951 metų trėmimai

1950 metais Lietuvos gyventojai tremti į Irkutsko sritį, Chabarovsko kraštą, Irkutsko sritį, Buriatijos Mongolią.

1951 metais žmonės tremti į Irkutsko sritį, Tomsko sritį, Tumenės sritį, Krasnojarsko kraštą, Altajų. 1951 metų balandžio 1 dieną ištremtos 132 šeimos, 433 asmenys: 149 vyrai, 162 moterys, 122 vaikai iki 15 metų amžiaus, iš jų 150 Jehovos liudytojų, generolo Anderso karių ir kitų.

1951 metų rugsėjo 19–20 dienomis ištremti 3 807 asmenys, iš jų 1 255 vaikai (trys ešelonai).

1951 metų trėmimas „Osenj“

1951 metų spalio 2–3 dienomis vykdyta trėmimo operacija kodiniu pavadinimu „Osenj“ („Ruduo“). Ištremtos 4 018 (kitais duomenimis 4 009) šeimų, 15 537 asmenys (kitais duomenimis – 16 150). Iš jų vyru – 4 815 (ar 5 090), moterų – 5 757 (ar 5 777), vaikų – 4 965 (ar 5 278). Trėmimui skirta 800 vagonų, suformuota 16 ešelonų. Trėmimą vykdė 23 088 okupantai ir jų kolaborantai.

Iš viso 1951 metais ištremtos 5 139 šeimos, 21 177 asmenys.

1952–1953 metų trėmimai

1952 metais Lietuvos gyventojai tremti į Krasnojarsko kraštą, Kazachstaną. Sausio 23 dieną ištremta 217 šeimų, kuriose 778 asmenys, ir 1066 pavieniai, kurių šeimos ištremtos 1951 metais (du ešelonai), iš jų 519 vaikų. Rugpjūčio 5 dieną ištremtos 95 šeimos, 395 asmenys.

Iš viso 1952 metais ištremtos 526 šeimos, 2 934 asmenys.

1953 metais į Tomsko sritį, Altajų, Krasnojarsko kraštą ištremta maždaug 100 asmenų.

Trėmimų statistika

Pagal sovietinio saugumo duomenis, iš viso iš Lietuvos buvo ištremtos 37 362 šeimos, 120 924 asmenys. Tai laikytina minimaliu skaičiumi. Istorijografijoje minimas skaičius – 124 570 tremtiniai, tačiau ir tai – salygiskas skaičius.

Išlikusios 39 445 šeimų trėmimų įskaitinės bylos, tai yra daugiau, nei nurodomas ištremtų šeimų skaičius. I pirminius tremiamųjų sąrašus buvo įrašyti 155 796 asmenys.

Dar kitas žinomas ir skelbtas realėnis skaičius: ištremtos 44 228 šeimos, 128 723 asmenys. Tačiau ir šis skaičius negalutinis. Mokslinėje literatūroje didžiausias minimas ištremtųjų skaičius – ne mažiau kaip 132 tūkstančiai žmonių (iš jų 39 tūkstančiai vaikų, 50 tūkstančių moterų). Tremtyje mirė 28 tūkstančiai. 1970 metų duomenimis, į Lietuvą grįžo apie 60 tūkstančių.

Sovietų okupantai ir kolaborantai įvykdė 35 įvairaus masto trėmimus, archyviniai duomenys išlikę apie 22 iš jų.

Tremtiniai sovietinio saugumo dokumentuose vadinti evakuojamaisiais, specperkeliamaisiais, specialiuoju kontingentu. Tremtiniai buvo „pakraunami“, „iškraunami“.

Daug vaikų tremtyje mirė. Taip pat reikia prisiminti ir tremtyje gimusiųjų vaikus, kurie irgi laikytini tremtiniais, tad bendras tremtiniai skaičius nepalyginamai didesnis.

Tremtinio teisinis statusas pripažintas 11 993 tremtyje gimusiems asmenims (tai tik dalis gimusiųjų tremtyje).

Reikia nepamiršti, kad kai kurie asmenys, likę neištremti, vėliau išvyko pas ištremtus šeimos narius.

Žmonės bėgo iš tremties. 1945–1948 metais pabėgo 1 722 Lietuvos tremtiniai. Iki 1949 metų iš jų 1 070 buvo sugauti ir suimti. 1949–1950 metais sulaikyta beveik 3 000 pabėgusiųjų.

Trėmimus okupantai ir kolaborantai vykdė pagal LSSR NKVD įsakymus, SSRS NKVD nutarimus, SSRS Ministerijos Tarybos nutarimus, SSRS MGB Ypatingojo pasitarimo sprendimus.

2019 m. birželio 14 d.

Tremtinys

Nr. 22 (1332)

7

Skelbimai

Birželio 14 d. (penktadienį) LPKTS Rokiškio filialas kviečia paminėti Gedulo ir vilties dieną.
16 val. atminimo valanda prie Tremtinių kryžiaus L. Šepkos parke.

17.15 val. Gedulo ir vilties dienos minėjimas prie paminklo Negrižusiems iš tremties (Vytauto g. 20).

18 val. šv. Mišios Rokiškio bažnyčioje. Dalyvaus Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčios mišrus choras „Ave verum“, Rokiškio muzikos mokyklos ansamblis „Gelmės“, buvusiu tremtinių choras „Vėtrungė“.

Birželio 14 d. (penktadienį) LPKTS Jurbarko filialas kviečia paminėti Gedulo ir vilties dieną.
11 val. šv. Mišios Jurbarko Švč. Trejybės bažnyčioje.

12 val. atminimo valanda „Mėlynos vosilkos“ Jurbarko kapinėse.

14 val. atminimo popietė, skirta Laisvės kovų vado generolo Jono Žemaičio-Vytauto metams ir partizanų vado Petro Paulaičio 115-osioms gimimo metinėms paminėti Jurbarko krašto muziejuje.

Birželio 14 d. (penktadienį) kviečiame dalyvauti renginyje, skirtame 1949 m. tremties ir Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos Deklaracijos 70-mečiui bei Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės dienai.

10.30 val. šv. Mišios už mirusius tremtinius Pakruojo Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje.

11.45 val. Tylos minutė, meninė programa, karių salvės Vienybės aikštėje.

13–16 val. prie Kultūros centro skaitomos Pakruojo tremtinių pavardės.

16 val. Pakruojo sinagogoje vyks popietė „Tu ne vienas, mes tavo šeima“. Joje „Atžalyno“ gimnazijos moksleivai demonstruos sukurtus filmukus apie Pakruojo krašto laisvės kovotojus. Dainuos TS-LKD vokalinis ansamblis ir „Atžalyno“ gimnazistai.

17.30 val. Pakruojo filialo būstineje įvyks filialo narių susirinkimas.

Birželio 14 d. (penktadienį) LPKTS Kauno filialas kviečia paminėti Gedulo ir vilties dieną.

10 val. šv. Mišios Kauno sv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje. Po jų autobusu vyksime į Petrašiūnų kapines prie „Tautos kančios“ memorialo, padėsime gėlių, uždegsime žvakelių.

13 val. Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje Gedulo ir vilties dienos minėjimas, tremtinių pavardžių skaitymas.

Birželio 14 d. (penktadienį) 17.30 val. Kauno menininkų namuose (V. Putvinskio g. 56) kviečiame dalyvauti LPKTS Kauno filialo narės, devyniasdešimtajį gimtadienį švenčiančios partizanės Albinos Norkutės-Kairienės istorijos – knygos „Labas, močiut, labas, miško sese“ pristatyme. Renginyje dalyvaus ir pati autorė, dalijamas tremties prisiminimais, bendraujama prie vaišių stalo.

Birželio 14 ir 16 d. Klaipėdos PKT sajunga ir choras „Atminties gaida“ kviečia dalyvauti Žemaitijos regiono tremties ir rezistencijos dainų festivalyje „Ant marių kranto“. Dalyvaus būsiu tremtinių chorai iš Gargždų, Kretingos, Mažeikių, Tauragės, Telšių ir Klaipėdos.

Birželio 14 d. (penktadienį) 18 val. renginys vyks Koncertų salės (Šaulių g. 36, Klaipėda) parko estradoje. Kartu bus minima Gedulo ir vilties diena.

Birželio 16 d. (sekmadienį) 14 val. festivalis tėsis Klaipėdos Žvejų rūmų didžiojoje salėje (Taikos pr. 70). Bus minimas ir choro „Atminties gaida“ 30 metų veiklos jubiliejus.

Birželio 15 d. (šeštadienį) Rumšiškėse įvyks XXXI „Kolymos“ politinių kalinių bendrijos suvažiavimas. Nuo **10 val.** dalyvių registracija Rumšiškių kultūros centre (J. Aisčio g. 2, Rumšiškės, Kaišiadorių r.); **11 val.** Liaudies buities muziejaus koplyčioje pamaldos už Kolymos lageriuose žuvusius ir vargusius; **12 val.** visuotinis narių susirinkimas Rumšiškių kultūros centre.

10 val. nuo prekybos centro „Savas“ (Savanorių pr. 346) į suvažiavimą veš specialiai užsakytas mikroautobusas.

Birželio 15 d. (šeštadienį) 12 val. brolio „Lapteviečiai“ malonai kviečia į tradicinį tremtinių susitikimą Lietuvos liaudies buities muziejuje Rumšiškėse, prie žeminukės – jurtos. Paminėsime Gedulo ir vilties dieną bei ekspedicijos „Lena 89“ 30-ąsias metines; dalyvausime Daarios Grinkevičiūtės atminties ir pagarbos medalių įteikimo ceremonijoje; pasidžiaugsimė prie jurtos pastatytu jakutų apeiginiu stulpu – serge, skirtu Lietuvos ir Jakutijos (Čiurapčia r.) gyventojų, 1942 m. ištremtų į Arktiką, atminimui; apžiūrėsime Raimondo Urbakavičiaus ir Gintauto Aleknos fotografijų bei Aleksandros Inokentjevos-Bočiariovos (Sacha respublika) paveikslų reprodukcijų parodas, menininko Manto Mikulevičiaus erdvinę kompoziciją „Laikmečio liepsnose“. Renginį ves aktorius Petras Venslovas, dalyvaus Rimantas Vaičekonis ir vokalinė grupė.

Birželio 15 d. (šeštadienį) kviečiame dalyvauti žygį A. Ramanausko-Vanago keliais maršrutu Merkinė–Kasčiūnai–Merkinė.

9 val. šv. Mišios Merkinės bažnyčioje.

Nuo 9.45 val. žygio dalyvių registracija Merkinės kryžių kalnelyje.

10.30 val. Lietuvos partizanų pagerbimo ceremonija ir startas. Žygio atstumas apie 22 kilometrai. Finišas Merkinės krašto muziejuje (S. Dariaus ir S. Girėno a. 1, Merkinė).

Ilsėkites ramybėje

Vytautas Juozas Akucevičius 1930–2019

Gimė Vilkaviškio r. Pajevonio parap. Naujininkų k. 1949 m. ištremė į Sibirą, Krasnojarsko kr. Chakasiją, Askizo r., Avininkystės tarybinį ūki, fermą Nr. 2. 1958 m. grįžo į Lietuvą, namų nerado, apsigyveno Vilkaviškio r. Gudkaimio k. Dirbo elektros inžinieriumi. Paskutiniu metu gyveno Virbalyje.

Palaidotas Vilkaviškio r. Virbalio kapinėse.

Liūdi žmona, dukterys ir brolis

Jonas su šeimomis

Benjaminas Akucevičius 1929–2019

Gimė Vilkaviškio r. Pajevonio parap. Naujininkų k. 1949 m. ištremė į Sibirą, Krasnojarsko kr. Chakasiją, Askizo r., Avininkystės tarybinį ūki, fermą Nr. 2. 1958 m. grįžo į Lietuvą, namų nerado, apsigyveno Vilkaviškio r. Gudkaimio k. Dirbo Kybartuose, lentpjūvėje.

Palaidotas Vilkaviškio r. Virbalio kapinėse.

Liūdi žmona, dukterys ir brolis

Jonas su šeima

Jonas Kalvelis

1937–2019

Gimė Ukmergės rajone. 1948 m. ištremtas į Igarką. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Gyveno Panevėžyje, daug metų tvarkė penkių partizanų vadų kapus Šiliuose. Vėliau persikelė gyventi į Kauną. Buvo LPKTS Kauno filialo narys.

Liūdi žmona, giminės, artimieji

Petras Česnulevičius 1934–2019

Gimė Alytaus r. Augo ūkininkų šeimoje. 1948 m. su šeima ištremtas į Sibirą, Tiumenės sr. 1958 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Gargžduose. Dirbo Klaipėdos r. MSMV ekskavatorininku. Su žmona Onute užaugino dvi dukteris ir sūnų.

Palaidotas Klaipėdos r. Laugalių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą į artimuosius.

LPKTS Klaipėdos r. filialas

Birželio 16 d. (sekmadienį) kviečiame į Punsko ir Seinų krašte veikusių ir iš čia kilusių Lietuvos partizanų pagerbimo šventę.

8 val. šv. Mišios Punsko bažnyčioje.

9.15 val. partizanų pagerbimas Giluišiuose (Trumpališkyje), buvusioje Dzidolikų sodyboje.

10.30 val. partizanų bunkerio atidarymo iškilmės Ožkiniuose (Jotvingių ir prūsų gyvenvietėje).

Birželio 23 d. (sekmadienį) Nepriklausomybės aikštėje (šalia LR Seimo rūmų), Vilniuje, kviečiame paminėti Birželio sukilimo 78-ąsias metines.

11 val. motociklininkų kolona iš Nepriklausomybės aikštės Gedimino prospektu pajudės buvusių KGB rūmų link, kur šventės organizatoriai numatytose vietose padės gėlių bei uždegs atminimo žvakelių.

12 val. Nepriklausomybės aikštėje kartu su kariuomenės Garbės kuopos kariais pakelsime vėliavas ir pagerbsime 1941 m. Birželio sukilimo dalyvius. Išklausysime garbių svečių pasiskymus, Karinių pajėgų orkestro ir Antakalnio progimnazijos moksleivių koncertą. Pasiteirauti tel. 8 699 34880.

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,

Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218

Redaktorė Jolita Navickienė
Kalbos redaktorė Audronė Kaminskiė
Techninė redaktorė Vesta Milerienė

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

2 spaudos lankai. Tiražas 1570 egz. Kaina 0,66 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorija be „baltų dėmių“ remia

S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J S
R É M I M O
F O N D A S

TS-LKD PKTF pirmininku išrinktas Arvydas Anušauskas

(atkelta iš 1 psl.)

Svarbiausias konferencijos klausimas – frakcijos pirmininko rinkimai. Buvo renkamasi iš dviejų kandidatų – A. Anušausko ir A. Barbšio. Kol vyko slaptas balsavimas, kalbėjo Seimo nariai. Kaip visada, mielai apie darbą Seime pasakojo praėjusį rudenį i Seimą išrinkta Irena Haase, dirbanti Seimo teisės ir teisėtarkos komitete. Ji dėkojo R. Morkūnaitė-Mikulėnienei už nuosirdų darbą frakcijoje ir geru žodžiu atsiliepė apie kandidatuojantį i pirmininkus A. Anušauską. „Pritariu Arvydo kandidatūrai ir ne tik todėl, kad Seime esame kolegos, bet stebiu jo darbus ir galiu pasakyti, kad jis iš tiesų daug dirba dėl istorinės atminties išsaugojimo ir kitų dalykų“, – sakė I. Haase.

A. Anušauskas pasakojo, kad kreipėsi į Socialinės apsaugos ir darbo ministrą Liną Kukuraitį dėl nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos padidinimo, ir atsakymas – nieko gero. „Vyruiusybė ruošia visų valstybinių pensijų reformą, todėl dabar nieko nežadama daryti – toks atsakymas buvo gautas iš ministro“, – sakė A. Anušauskas. LKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas taip pat priminė, kad per

suvažiavimą šiuo klausimu buvo priimta rezoliucija ir išišiuntinėta atitinkamoms institucijoms, o atsakymai LKTS ir Seimo nariui – sutampa.

LKTS tarybos pirmininkė Vincė Vaidevutė Margevičienė, perdavusi išrinktojo i Europos Parlamentą prof. Liudo Mažylio padéką už palaikymą rinkimuose, informavo apie liepos 28 dieną Kėdainiuose vyksiantį iškilmingą pirimo tremtinių palaikų parvežimo iš Sibiro 30-ujų metinių paminėjimą.

Patvirtinti svarbūs nutarimai

O. Tamošaitienė pakomentavo TS-LKD PKTF Statuto pakeitimus, kurie buvo aptarti PKTF tarybos posėdyje, vykusiam 2019 metų kovo 23 dieną. Šioje konferencijoje pritarta PKTF statuto pakeitimams.

Baigus Balsų skaičiavimo komisijai darbą, buvo paskelbti rinkimų rezultatai. PKT frakcijos pirmininku išrinktas dr. A. Anušauskas, i frakcijos tarybą pateko: Rimantas Ausmanas (Kaunas), Zenonas Čerkauskas (Klaipėda), Simona Činikas (Kaunas), Jurgis Endziulaitis (Klaipėda), Raimunda Gečienė (Šilalė), Juozas Yla (Kaunas), Valerija Jokubauskienė (Šiauliai), Ge-

rimantas Kaklauskas (Anykščiai), Eduardas Manovas (Šiauliai), Romualdas Požéra (Alytus), Junelė Purienė (Kaunas), Antanas Rašinskas (Šilalė), Birutė Rimkienė (Kaunas), Zita Rubiniene (Kaunas), Gediminas Uogintas (Vilnius), Teresė Ūksienė (Šilalė).

TS-LKD PKTF konferencija pritarė nutarimui, kad PKTF valdyba tėsia darbą ir vykdo pareigas iki bus išrinkta nauja. Išrinktasis frakcijos pirmininkas A. Anušauskas padėkojo už pasitikėjimą ir vardijo veiklas ir sritis, kur galima bendromis jėgomis nemažai nuveikti.

„Tremtinio“ inf.

Audronės Kaminskienės nuotraukos

TS-LKD PKTF pirmininkės ataskaita

(atkelta iš 2 psl.)

Gauta informacija, kad Milano INTER atsiprašo dėl susidariusios padėties ir pradeda sistemos patikrą.

Kreipimasis į URM prašant reaguo-
ti į Milano INTER atveji ir prašant pa-
siaiškinti dėl kitų panašių atvejų kito-
se valstybėse, pavyzdžiu, išduodant
vairuotojo teises.

Kreipimasis į URM ir Ministram pir-
mininką dėl ambasadoriaus R. Motuzo
atšaukimo iš ambasadoriaus Rusijoje
pareigų, po to, kai paaškėjo informa-
cija apie tyrimą dėl galimai netinkamo
vizų išdavimo.

TS-LKD frakcijos pareiškimas, smerkiantis vandalizmo aktą prieš Ge-
nerolo Vėtrų atminimo lentą ir kvie-
čiantis institucijas atsakingai ir principin-
gai ivertinti pažeidėjus ir atkurti lentą.

Inicijuotas 110-ujų gen. Jono Žemaičio-Vytauto gimimo metinių paminėjimas Seimo plenarinio posėdžio metu.

Kreipimasis į Kultūros ministrą dėl
dizainerio G. Paulausko pateikto pro-
jekto, skirto atkurti partizanų uniformas,
kuris buvo atmetas Kultūros tarybos, teigiant, kad pasirinkta nepa-

kankamai aktuali tema ir gali būti ver-

tinama nevienareikšmiškai, klausiamai,
ar projektą vertino pakankamai kom-
petentingi ir i temą įsigilinę specialis-
tai ir raginama stiprinti finansavimą at-
minties temoms.

Kreipimasis į koncertų agentūrą dėl
organizuojamo „Maskvos virtuožų“
koncerto Vasario 16 dienos išvakarėse,
atkreipiant dėmesį į jo vadovo V. Spiva-
kovo išsakytą paramą Krymo okupacijai.

Inicijuotas bendras Baltijos šalių
politikų kreipimasis į „Amazon“ dėl nedera-
mo komercinio sovietinių simbolų
naudojimo.

Savivaldybės paragintos imtis par-
tizanų žūties ir palaidojimo vietų su-
tvarkymo ir pagerbimo, Vėlinių metu
organizuojant žvakučių uždegimą.

Inicijuotas Baltijos valstybių politikų
kreipimasis į „Walmart“ dėl nedera-
mo komercinio sovietinių simbolų
naudojimo.

Kreipimasis į Ministram pirmininką,
VMI ir VSD dėl priemonių, kurių rei-
kėtų imtis atsižvelgiant į tarptautinio
žurnalistinio tyrimo apie propagandi-
nio turinio skliaudą per „Baltnews“ at-

skleistus faktus.

Kreipimasis į Ministram pirmininką ir
URM dėl V. Matijošaičiui priklausan-
čių įmonių veiklos, galimai prieštarau-
jančios ES sankcijų, įvestų reaguojant
i Krymo okupaciją, režimui.

Inicijuotas Baltijos šalių politikų
kreipimasis į ES vadovus, kviečiantis
išnaudoti visas galimybes reikalauti ba-
daujančio politinio kalnio O. Sencovo
paleidimo.

Kreipimasis į „Akropolio“ įmonę,
atkreipiant dėmesį į prekybą sendai-
čių turguje objektais, pažymėtais sovie-
tine simbolika.

Kreipimasis drauge su kolegomis į
URM ir Ūkio ministeriją dėl trių lie-
tuviai kilmės įmonių veiklos Rusijos
Federacijos okupuotame Kryme ir Se-
vastopolio mieste po Europos Sajungos
sankcijų įvedimo.

Inicijuotas trėmimų „Vesna“ 70-
mečio paminėjimas Seimo plenarinio
posėdžio metu.

Kreipimasis į Policijos departamen-
tą prašant ivertinti, ar Grūto parko lo-
gotipe naudojama kūjo ir pjautuvu bei
penkiakampės žvaigždės simbolika ne-

prieštarauja LR įstatymams.

Kreipimasis į Muitinės departamen-
tą dėl rusiškų trąšų importo ir žymėjimo,
galimai leidžiančio apeiti ES mo-
kešcių sistemą.

Kreipimasis į Kultūros ministre, ra-
ginant didinti finansavimą progra-
moms, susijusiomis su pilietiškumu ir is-
torine atmintimi, kurie turėtų būti ko
apimti ir Nacionalinės saugumo strate-
gijos kontekste prisijimą įsipareigojimą
dėl istorinės atminties puoselėjimo.

Kreipimasis į Kultūros ministre ir
Kultūros tarybą dėl galimai skleidžia-
mos propagandos per kino filmus, ra-
ginimas skirti daugiau lėšų Lietuvos
kino kūriniams istorine tematika.

Pagalba susirašinėjant su valsty-
bės institucijomis piliečiams, besikrei-
pusiems dėl tokijų klausimų, kaip nuo-
rodos į istorinės atminties vietas, so-
cialinių garantijų nukentėjusiems nuo
okupacijų ir aptarnavimas valstybės
institucijose, teisinė pagalba nukentė-
jusiems Sausio 13-osios byloje ir pan.

**Radvilė MORKŪNAITĖ-
MIKULĒNIENĖ**
TS-LKD PKTF pirmininkė

1941 metų birželio 14-osios trėmimas

(atkelta iš 5 psl.)
su to meto politika. Atėjo ir mano té-
vė eilė.

1941 metų birželio 14 dienos anks-
tų rytajų namus „aplankė“ NKVD dar-
buotojai. Kratos metu kompromituo-
jančios medžiagos nerado, tik paėmė
senovinius pinigus ir 1428 sovietinius
rublius. Tėvą išsivedė į kiemą, per-
skaitė iš anksto paruoštą kaltinimą
dėl kontrevoliucinės veiklos bei tėvy-
nės išdavimo ir liepė tuo pat susi-
ruošti tremčiai. Išsivedė ne tik jį, bet
ir visą šeimą – mano mamą, brolius
Juozą ir Algimantą bei mane. Aš bu-

vau visai maža, tad tremties į Sibirą
neprisimenu.

Tą pačią dieną mus išvežė į Altajaus
kraštą, Barnaulo sritį, Kamienio mie-
steli. 1942 metų kovo 24 dieną Juozą
Žuko vardu buvo išsiųstas gerokai pa-
vėluotas pranešimas artimiesiems: „Po
trijų savaičių kelionės Juozas Žukas ir
jo šeima atvyko į Altajų. Visi sveiki, ge-
rai jaučiasi ir perduoda linkėjimus gi-
minėms ir pažiūstamiems“.

Apsigyvenome miestelyje, bet
neilgai buvome kartu, nes netrukus
atsirado pretekstas teismo byla iškel-

ti tėciui – vietinė milicia suėmė sau-
légrąžas pardavinėjantį broli Juozą,
o tai tėvas nuejo į miliciją, broli pa-
leido, o tėvą apkaltino vagyste ir spe-
kuliacija, dar paminėjo jo tariamą
kontrevoliucinę veiklą, ir pasodino į
kalėjimą, kur 1942 metais jis mirė iš
bado. Buvo palaidotas bendoje duo-
bėje kartu su kitais mirusiais nuo li-
gų ir bado kaliniais. Iki šiol niekas ne-
žino tos vietas...

(Bus daugiau)
**Spaudai paruoše Stanislovas
ABROMAVIČIUS**